

Angelou, Maya

Tiểu sử MAYA ANGELOU (1928 -) NỮ THI HÀO DA ĐEN CỦA HOA KỲ Phạm Văn Tuấn. Maya Angelou là một ngôi sao sáng nhiều mặt, bà là một nhà thơ nữ, nhà văn, người viết tiểu sử, nhà sử học, giảng sư, nhà báo, nhà làm phim, ca sĩ, diễn viên, người kể chuyện. Do là một người đa tài và nhiều năng lực, Maya Angelou đã vượt qua nhiều hàng rào ngôn ngữ, biết nói các tiếng Pháp, Ý, Tây Ban Nha, Ả Rập, Serbo-Croatian, Fanti và đây là một thổ ngữ của xứ Ghana. Các tác phẩm của bà Maya Angelou thuộc loại bán chạy nhất (bestseller) và đã được dịch sang 10 ngôn ngữ quan trọng của Thế Giới.

1/ Vào đời. Maya Angelou chào đời vào ngày 4 tháng 4 năm 1928 tại thành phố St. Louis, tiểu bang Missouri, với tên thật là Marguerite Ann Johnson. Cô bé Marguerite này là người con thứ hai của ông Bailey Johnson, một nhân viên chuyên về thực phẩm (dietician) của Hải Quân, và bà mẹ Vivian Baxter Johnson, một y tá, nhưng cặp cha mẹ này đã ly dị nhau vào năm 1931. Anh trai của Marguerite tên là Bailey Jr. khi còn thơ ấu, đã gọi em gái bằng tên "Maya" do phát âm sai hai từ "my sister". Với anh trai lên 4 tuổi, Marguerite đã bị cha mẹ gửi đi xa bằng xe lửa, từ Long Beach thuộc tiểu bang California, tới thị trấn Stamps thuộc tiểu bang Arkansas, và hai đứa trẻ thơ ngây chỉ có trên cổ tay hàng chữ ghi câu "Gửi người nào quan tâm" (To Whom It May Concern).

Tại thị trấn Stamps, Marguerite và Bailey được chăm sóc do bà nội Momma và bởi người chú Willie đã bị liệt nửa người. Bà Momma, tên thật là Annie Henderson, sinh sống nhờ cửa tiệm thực phẩm, hoạt động tại một địa phương mà người da đen vẫn còn bị kỳ thị và đe dọa. Tại nơi này, các hội viên của đảng Ku Klux Klan thường đốt cây thánh giá lớn, hành hạ và treo cổ vài người da đen trong khi ngoài xã hội, mọi người da đen phải uống nước tại vòi nước dành riêng, phải ngồi phía sau xe buýt và phải vào rạp hát bằng cửa sau. Trong hoàn cảnh xã hội như thế, cô bé Marguerite mơ mộng có được mái tóc vàng, đôi mắt xanh và cô bé buồn tủi vì thân phận của kẻ da đen tóc quăn, cẳng chân lớn, hàm răng thưa mà "khoảng cách có thể gắn được cây viết chì số 2". Bailey và Marguerite theo học ngôi trường Lafayette nghèo khó, ngoài giờ học còn phải phụ giúp vào cửa tiệm thực phẩm, nuôi gà và chăm sóc mấy con heo.

Khi lên 8 tuổi, Margerite trở về thành phố St. Louis, sống với mẹ và bà Vivian hay say sưa này có một người bạn trai gọi tên là Mr. Freeman, đã đe dọa và hăm hiếp cô bé thơ dại Marguerite. Sau khi kẻ hung bạo này bị người chú của Marguerite giết chết, cô bé Marguerite đã chìm vào trong một thứ thế giới của sợ hãi và tội lỗi, rồi được trả về sống với bà nội Momma tại thị trấn Stamps khi trước. Dưới sự hướng dẫn của bà nội, Marguerite lấy lại được niềm tin vào cuộc sống và nhờ sự giúp đỡ của bà giáo cao tuổi Bertha Flowers, Marguerite Johnson đã đọc các tác phẩm của nhiều tác giả da trắng như Shakespeare, Kipling, Poe, Thackeray, James Weldon Butler và một số nhà văn da đen như Paul Dunbar, Langston Hughes, W.E.B. Du Bois, James Weldon Johnson.

Học xong lớp 8 với hạng danh dự, Marguerite được bà nội đưa về sống với mẹ tại Oakland, tiểu bang California, sau khi bà này kết hôn với ông Clidell Jackson. Từ năm 1941 tới năm 1945, cô Marguerite theo học lớp đêm tại trường California Labor School, tốt nghiệp rồi làm nữ tài xế da đen lái xe điện đầu tiên của thành phố San Francisco. Vào thời gian này, Marguerite có một đứa con tư sinh với chàng thanh niên hàng xóm, đặt tên là Clyde Bailey "Guy" Johnson.

Từ khi phải nuôi con nhỏ, cô Marguerite đã làm nhiều nghề: vũ nữ tại các hộp đêm, thợ nấu ăn trong nhà hàng, thợ sơn và theo ban kịch Porgy & Bess của Bộ Ngoại Giao đi trình diễn tại các nước thuộc châu Âu và châu Phi trong hai năm 1954 và 1955. Trong thập niên 1950, Marguerite Johnson theo học múa và đóng kịch với các danh tài như Martha Graham, Pearl Primus và Ann Halprin, đã nhảy và ca hát loại nhạc calypso và blues tại các rạp Purple Onion của thành phố San Francisco, rạp Village Vanguard của thành phố New York và rạp hát của ông Kelly tại thành phố Chicago. Qua thập niên 1960, cô Marguerite ca hát tại rạp hát Apollo trong khu Harlem và xuất hiện trên sân khấu trong một số vở kịch danh tiếng như Heatwave và The Blacks.

Do quen biết ông Vusumi Make, một nhà lãnh đạo phong trào chống kỳ thị Apartheid từ Johannesburg, xứ Nam Phi, Marguerite đã chung sống với ông này tại Ai Cập rồi xa lánh ông Make vì thất vọng trước các thái độ thiếu thủy chung, cách quản lý tài chính gia đình của ông ta. Tại thành phố Cairo, bà Marguerite là nhà biên tập da đen đầu tiên của tờ tuần báo Arab Observer trong hai năm, sau đó dọn qua thành phố Accra, thủ đô của nước Ghana vì người con trai "Guy" theo học tại